

Kaizen Maliyetleme Alanında Yazılmış Ulusal Lisansüstü Çalışmalar Üzerine Bir Araştırma

Şerife Önder^a

^a Dumlupınar University, Türkiye, serife.onder@dpu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9251-0283>

A Research on National Postgraduate Studies Written in The Field of Kazien Costing

ARTICLE INFO

Research Article

2024, Vol. 6(3), 136-149

e-ISSN 2667-5927

Article History:

Received: 10.05.2024

Revised: 06.06.2024

Accepted: 14.06.2024

Available Online: 30.07.2024

JEL Code: D24, M49

Keywords: Kaizen Costing, Postgraduate Education, Bibliometric Analysis.

Anahtar Kelimeler: Kaizen Maliyetleme, Lisansüstü Eğitim, Bibliyometrik Analiz.

Abstract

The increasingly competitive environment in business life causes businesses to adopt up-to-date approaches that will provide competitive advantage in the field of cost. For this reason, academic studies on cost accounting have become popular again in recent years. Kaizen costing approach is also one of the contemporary costing approaches. In this study, postgraduate thesis studies in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) were examined within the framework of bibliometric analysis, with the aim of being a guide for new studies in the relevant field. As a result of the examination, a total of 35 theses were identified. As a result of the bibliometric analysis, it was determined that 85% of the theses were prepared as master's theses. It has been determined that 83% of these universities are state universities. Although the first thesis on this subject was published in 1995, when compared in terms of publication years, it was seen that the numbers of theses were generally close to each other, although there were differences in some years.

Kaizen Maliyetleme Alanında Yazılmış Ulusal Lisansüstü Çalışmalar Üzerine Bir Araştırma

Öz

İş hayatında giderek artan rekabet ortamı işletmeleri maliyet alanında güncel ve rekabet avantajı sağlayacak yaklaşımları benimsemesine neden olmaktadır. Bu nedenle maliye ile ilgili akademik çalışmalar son yıllarda tekrar popüler olmaktadır. Kaizen maliyetleme yaklaşımı da çağdaş maliyetleme yaklaşımlarından biridir. Bu çalışmada ilgili alanda yapılacak yeni çalışmalara bir rehber olma amacı ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan lisansüstü tez çalışmaları bibliyometrik analiz çerçevesinde incelenmiştir. Gerçekleştirilen inceleme sonucunda toplam 35 adet tez tespit edilmiştir. Yapılan bibliyometrik analiz sonucunda tezlerin %85'inin yüksek lisans tezi olarak hazırlandığı belirlenmiştir. Bu üniversitelerin %83'ünün ise devlet üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda ilk tezin 1995 yılında yayınlanmakla beraber yayın yılları açısından karşılaştırıldığında bazı yıllarda farklılık olmakla beraber genellikle tezlerin sayılarının birbirine yakın olduğu görülmüştür.

To cite this document: Onder, S. (2024). A Research on National Postgraduate Studies Written in The Field of Kazien Costing. BILTURK, The Journal of Economics and Related Studies, 6(3), 136-149. doi: 10.47103/bilturk. 1482059.

1. Giriş

Günümüz iş dünyasında artan rekabet ortamı, yüksek kaliteli mal ve hizmeti daha uygun bir fiyat düzeyi sunmayı zorunlu kılmaktadır. Ayrıca müşteri memnuniyeti ve tercihlerinin artan önemi, muhasebe süreçlerini ileriye dönük işletme stratejilerinde anahtar konumuna getirmiştir. Bu nedenlerden dolayı şirket sahip ve yöneticileri, maliyet muhasebesini bir yönetim aracı olarak kullanma gayreti içerisine girmişlerdir (Hacıhasanoğlu, 2014). Geleneksel maliyet muhasebesi süreçleri, büyük çoğunlukla üretim ile ilgili stratejik hedeflerle uyum içerisinde olan performans kriterleri kullanmaktadır. Verimlilik, esneklik ve kalite ile ilgili finansal olmayan kriterler ile yeterli düzeyde düzenlemeyi barındırmazlar. Kurulu bulunan geleneksel maliyet muhasebesi süreçlerini değiştirmek oldukça fazla vakit ve kaynak gerektirdiği için yöneticiler bu konuda isteksiz davranabilmektedir (Paksoy vd., 2020). Fakat çağın gereksinimlerini karşılamak ve artan rekabet ortamında hayatta kalabilmek için pek çok işletme çağdaş maliyetleme süreçlerine geçmeye çalışmaktadır.

Çağdaş maliyetleme yöntemleri; kaliteye ilişkin maliyetlerin ve birden fazla ürünün üretiminde ortaya çıkan maliyetlerin belirlenmesinde kullanılan yöntemlere verilen genel bir isimdir. Bu yöntemler piyasadaki müşteri memnuniyeti ve tercihlerini önemsedikleri için işletmenin ürün geliştirme süreçlerine katkıda bulunmaktadır. Çağdaş maliyetleme yöntemlerinin ana ilkesi, yüksek kaliteli ve düşük maliyetli ürünleri müşterilerin değişen isteklerine yanıt verecek şekilde üretebilmektir. Çağdaş maliyetleme yöntemlerini benimseyen işletmeler, yeni rekabet ortamında doğru karar alma, üretimdeki kayıpları azaltma, verimliliği arttırma, gerçekçi maliyet hesaplamaları yapma gibi amaçlara ulaşma arzusunda (Aktar, 2022). Çağdaş maliyetleme yöntemleri içerisinde pek çok teknik yer almaktadır. Bunlardan başlıcaları olarak hedef maliyetleme, faaliyet tabanlı maliyetleme, kalite maliyetleme ve Kaizen maliyetleme sayılabilir.

Çağdaş maliyetleme yöntemlerinden biri olan Kaizen maliyetleme hayatın her alanında uygulanabilmektedir. Kamu veya özel sektör fark etmeksizin iş hayatında uygulanan Kaizen maliyetleme Japon otomotiv şirketlerinin başarı anahtarı olarak nitelendirilmektedir (O. N. Şahin, 2022:273). Japonya uygulamalarında elde edilen başarı Kaizen maliyetleme yaklaşımını dünya çapında popüler olmasını sağlamıştır. Şirketlerde ki uygulama örneklerinin yanında akademik alanda da önemli bir inceleme konusu haline gelmiştir. Dünya genelindeki bu ilgiye paralel bir şekilde Türkiye’de de Kaizen maliyetleme yaklaşımına ilişkin akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada Kaizen maliyetleme yaklaşımına ilişkin lisansüstü tez çalışmaları incelenmiştir. Böylelikle ilgili konunun Türk akademisi tarafından nasıl incelendiği ortaya konulacaktır. Bu sebeple ilk olarak Kaizen maliyetleme yaklaşımına ilişkin genel bir bilgi verildikten sonra çalışmada kullanılacak olan

yöntem anlatılıp, Yükseköğretim kurulu tez veritabanında yer alan tezlere ilişkin analiz bulguları sunulacaktır.

2. Kaizen Maliyetleme

Japonya 2. Dünya Savaşında yaşadığı büyük yıkımın ardından gelişmiş ülkeler ile kalite anlamında önemli bir rekabet yaşamıştır. Japonya gelişmiş ülkelerden ithal ettiği ürünlerin içeriğini anlayabilmek adına onları parçalara ayırmış ve yeniden imal etmiştir. Bu çabalar zamanla “Kaizen” adını alacak bir felsefeye evrilmiştir (Akmeşe vd., 2020). “Kaizen” terimi işletme literatürüne Japon Masaaki Imai tarafından kazandırılmıştır. Bu terimdeki “Kai” değişiklik, “Zen” iyiye doğru anlamına gelmektedir. Bu sebeple “Kaizen” terimi sürekli iyileştirme olarak Türkçeye çevrilebilir (Bozdemir & Orhan, 2011; Terzi, 2017). Masaaki Imai “Kaizen, gelişim, birey ve toplum yaşamı, çalışma hayatı, kısaca hayatın her alanında etkisini devam ettirecektir. Kaizen, büyük bir sermaye olmadan iyileştirme yapmak için birlikte çalışan bir örgütteki herkesi içine alan bir yatırım” şeklinde söz konusu terimi tanımlamaktadır (Ağın, 2020b). Dolayısıyla Kaizen adım adım fakat süreklilik içeren geliştirme faaliyetleri ile ufak işleri ve standartları daha iyi bir düzeye getirmek, sonrasında bunlarında üzerine çıkmak şeklinde tanımlanabilir (Ertaş, 2010). Kaizen hayatın her alanda olduğu işletmenin her sürecinde uygulanabilmektedir. Kaizen süreçleri, hizmetleri ve ürünleri ele alıp, onları daha iyi bir şekilde oluşturur. Kaizen işletme açısından problemleri negatif olarak algılamaz, bu problemleri bir fırsat olarak görür. Çünkü problemler çözümlenebilirse işletmede ilerleme ve gelişme sağlanabilir. Bu nedenle Kaizen, sorunları tespit eder; tedaviyi uygular ve gelişimi sağlar. Bu tedavi uygulamaları, çalışanları da teşvik ederek ödüllendirir. Dolayısıyla çalışanların, öneriler üretmek için harekete geçmesi ve bunları hayata geçirmesi bir amaç haline dönüşür (Ağın, 2020a).

Kaizen felsefesi işletmenin tasarım, üretim ve pazarlama gibi tüm fonksiyonları üzerinde uygulanabilir. Dolayısıyla maliyetleme süreçlerinde de Kaizen felsefesi uygulanmaktadır. Şirket piyasada kalıcı olmayı ve kar etmeyi amaçlıyorsa, müşterilerin taleplerine cevap verebilmelidir. Kaizen felsefesinde; zaman, kalite ve maliyetteki iyileştirme temel noktadır. Böylelikle gerçekleştirilecek tüm faaliyetler, nihayetinde müşterilerin tatmin düzeyini arttıracaktır (Tunç, 2002). Maliyetleme süreçlerinde Kaizen, devam eden iyileştirme çabalarını ifade etmektedir. Kaizen maliyetleme sistemi; Kaizen öneri sistemi, toplam verimli bakım, çalışma takımları, tam zamanında üretim ve “poka yoke” gibi yöntemleri içerisinde barındırmaktadır. Kaizen önerileri kalitede artma, maliyetlerde azalış, iş kazalarında azalış, ergonomik problemlerde düşüş ve teslim zamanlarında azalış faydalar ortaya çıkarmaktadır (Toklu vd., 2020). Kaizen maliyetleme süreci, Japonya’da ileri teknolojik ürünlerin üretim süreçlerinde ilk kez kullanılmaya başlanmıştır. Kaizen maliyetleme sürecinde, hedef bir maliyet belirlenerek bu maliyeti gerçekleştirmek amacıyla üretim aşamaları devamlı olarak iyileştirilmektedir (Türk, 1999). Kaizen maliyetleme özel olarak bir ürüne veya genel olarak bütün süreçlere uygulanmak

üzere iki kısmı bulunmaktadır. İlki bir ürün 3 ay süresince üretildiğinde, fiili maliyet ile hedef maliyet arasında meydana gelen farkın yüksek olması halinde gerçekleştirilen işlemleri ifade etmektedir. İkincisinde ise hedef maliyete ulaşmak amacıyla tahmin edilen maliyet ile fiili maliyetin arasında ortaya çıkan farkın azaltılması için bütün süreçlerde gerçekleştirilen işlemleri kapsamaktadır. Bu maliyetleme sürecinde bütün bölümler için tespit edilen maliyet azaltım hedefleri gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Okutmuş & Ergül, 2015).

Kaizen maliyetleme yaklaşımının geleneksel maliyetleme yaklaşımları ile kıyaslandığında; geleneksel yaklaşımlar maliyet kontrolünü, üretim süreçlerinin durağan olduğunu ve maliyet performans ölçütlerine ulaşma amacındayken, Kaizen maliyetleme sürekli gelişme içerisinde maliyet azaltmayı benimsemektedir (Savcı, 2019). Kaizen maliyetleme sürecinde, işletmenin tüm süreçlerde ki israfının önüne geçilmesi ve yüksek kalite düzeyi hedeflenmekteyken, olası üretim kayıpları ile diğer olumsuzluklar önlenmeye çalışılır. Böylelikle yüksek kalitedeki ürünler daha az maliyetlerle üretilmiş olacaktır (Karcioğlu & Öztürk).

Kaizen maliyetleme ile geleneksel maliyet yaklaşımları kıyaslandığında, geleneksel maliyet yaklaşımında maliyetlerin belirlenmesi altı ay veya yıllık olarak yapılırken, Kaizen maliyetleme de hedef maliyet azalışları aylık olarak belirlenmektedir. Kaizen maliyetleme yaklaşımında ortaya konan hedef maliyeti yakalamak için devamlı iyileştirmeler yapılmaktadır. Geleneksel maliyet yaklaşımında yalnızca maliyetlerin etkin bir şekilde kontrolü amaçlanmaktadır. Fakat Kaizen maliyetleme yaklaşımında maliyetlerin devamlı bir şekilde azaltılması temel amaçtır (Ağ, 2022).

3. Literatür

Kaizen maliyetleme yaklaşımına ilişkin yabancı literatürde oldukça sınırlı çalışma bulunmaktadır. Bunlardan Álvarez-García vd. (2018) çalışmalarında 2016 yılına kadar Scopus veri tabanında yayınlanmış makaleleri incelemişlerdir. Yazarlar konu ile alakalı ulaştıkları 138 makalenin bibliyometrik analizi sonucunda son iki yılda bu alanda yazılan çalışmaların azalmasına rağmen atıf sayısındaki artışın konunun güncelliğinin devam ettiğinin bir göstergesi olarak yorumlamışlardır. Aleu vd. (2020) ise çalışmalarında daha çeşitli bir veri tabanı taraması yapmışlardır. Yazarlar sistematik literatür taraması yöntemini kullanarak ProQuest, EBCOHost ve Scopus veritabanlarını tarayarak hastanelerde Kaizen faaliyetleri ile ilgili çalışmalarını incelemişlerdir. Bu çalışma Álvarez-García vd. (2018) çalışmasına göre veritabanı açısından zengin olmasına rağmen konu bakımından sadece hastaneler ile ilgili Kaizen çalışmaları inceleme konusu yapılmıştır. Aleu vd. (2020) çalışmasına benzer bir çalışma Lordelo vd. (2021) tarafından yapılmıştır. Fakat bu çalışma diğerine göre ISI ve Scopus veritabanlarının yanında sağlık ile ilgili PubMed veritabanında

kullanarak literatür taramasını gerçekleştirmiştir. Yazarlar bu alanda yayınların hala genişleyebilme potansiyeli olduğunu belirtmişlerdir.

Türkiye’de doğrudan Kaizen maliyetlemeye yönelik yapılmış bir bibliyometrik çalışma bulunmamaktadır. Fakat muhasebe ve maliyet yaklaşımlarını temel alan bibliyometrik çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Ersoy vd. (2012) Social Sciences Ctation Index’te (SSCI) 1972-2008 yılları arasında yayınlanan makalelerde çağdaş yönetim muhasebesi ile ilgili çalışmaları incelemişlerdir. Gündüz (2018) ise 2014-2016 yılları arasında Türkiye’deki dergilerde, muhasebe alanında yayınlanmış makalelerin bibliyometrik analizini yapmışlardır. Makaleler üzerine benzer bir çalışma ise Şentürk ve Fındık (2015) tarafından 2005-2014 yılları için yapılmıştır. Yeşil ve Akyüz (2018) Türkiye’deki muhasebe alanında yayınlanmış doktora tezlerini inceleme konusu yapmıştır. Benzer bir çalışma Doğan ve Altınkaynak (2019) tarafından bütün lisansüstü tezler için 1995-2017 yılları için yapılmıştır. Bu genel kapsamdaki bibliyometrik analizlerin yanında Koçyiğit ve Altsoy (2021) sağlık hizmetlerinde yönetim muhasebesi alanında Web of Science’ta 1975-2020 yılları arasında yazılan çalışmaları incelemişlerdir. Terzi (2022) ise sağlık kurumlarında yapılan maliyet çalışmaları ile ilgili 2003-2021 yılları arasındaki lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizini yapmıştır.

Her ne kadar Kaizen maliyetleme ile ilgili Türkiye’de yapılan bibliyometrik çalışma olmasa da Kaizen maliyetleme yaklaşımının içerisinde yer aldığı çağdaş maliyetleme ile ilgili bibliyometrik çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Akın ve Onat (2016) çağdaş maliyetleme yöntemini ele alan 2000-2014 dönemindeki lisansüstü tezleri çalışmalarında incelemişlerdir. Kızıyalçın (2020) ise Akın ve Onat (2016) çalışmasından farklı olarak tezlerin yanında makaleleri de inceleme konusu yapmıştır. Şahin (2022) stratejik maliyetleme ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Ünal ve Koçyiğit (2023), Şahin (2022) gibi stratejik maliyet konusunu ele almıştır. Fakat Şahin (2022) çalışmasından farklı olarak ilgili konuyu sağlık yönetimi açısından PubMed veritabanında incelemişlerdir. Literatürde görüleceği üzere özellikle sağlık alanında maliyet ile ilgili bibliyometrik çalışmaların oranı dikkat çekicidir.

4. Yöntem

Kaizen maliyetleme yaklaşımı ile ilgili Türkiye’de yazılmış lisansüstü bilimsel eserlerin incelendiği bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik terimini ilk kez “istatistiksel bibliyografi” olarak E. Wyndham Hulme (1922) kullanmıştır. Pritchard (1969) ise istatistiksel bibliyografi yerine “bibliyometri” terimini kullanmıştır. Bibliyometri, istatistiksel ve matematiksel yöntemler ile, yayınlanmış bilimsel çalışmaların incelenmesinde kullanılan bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntem ile bir akademik alandaki bilimsel çalışmalar, kullanılan anahtar sözcükler, yıl, konu, atıflar, eserlerin yazar sayısı gibi farklı bibliyometrik özellikler açısından analiz edilerek, bazı bulgular ortaya

konulmaktadır (Demirbulat & Dinç, 2017). Bibliyometri belirli bir alanda literatürü incelemek üzere kullanılan nicel bir yöntemdir (Kemeç & Yalçın, 2022). Bibliyometri tanımlayıcı ve değerlendirici şeklinde iki farklı tekniği mevcuttur. Tanımlayıcı bibliyometri çalışmaların sayısı veya verimliliği üzerinden bir inceleme yaparken, değerlendirici bibliyometri referanslar ve atıflar üzerinden inceleme yapmaktadır (Yılmaz, 2021).

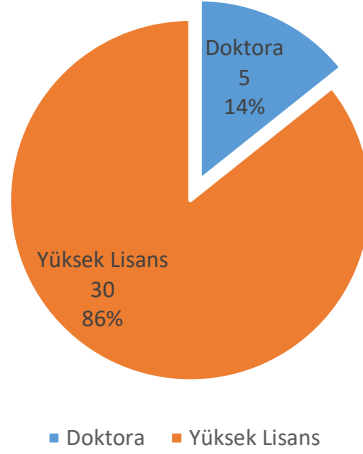
Bibliyometrik çalışmalar ile bir ülkenin bilimsel politika, araştırmacı ve kurumların yayın performansları ortaya konabileceği gibi ele alınan bilimsel ilgi alanları hakkında da mevcut durum ortaya konabilmektedir. Diğer taraftan dönemsel analizler ile belirli bir alanda çalışmaların trendi hakkında bilgi edinebilir. Diğer bir ifade ile Bibliyometrik çalışmalar, inceledikleri bilim alanının gelişimini, sorunlarını ve eksikliklerini ortaya koyar; böylelikle geliştirilecek önerilere dayanak sağlar (Tayfun vd., 2018). Bu çalışma ile de Türkiye’de Kaizen maliyetleme ile ilgili lisansüstü tezlerin farklı parametreler kapsamında bibliyometrik analizinin yapılarak, gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Türkiye’de lisansüstü tezler üç gruba ayrılmaktadır bunlar; yüksek lisans tezli, doktora tezli ve sanatta yeterlik tezidir (Köşker, 2020; Sonsel, 2018). Bu çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Bu tezlerin bibliyometrik özellikleri, künyelerinde yer alan yıl, danışman, üniversite, araştırma türü ve alanı şeklindeki parametreler üzerinden incelenmiştir. Kaizen maliyetleme süreci ile ilgili ilk lisansüstü tezin 1995 yılında yapılması nedeniyle söz konusu dönem çalışmanın başlangıç dönemini oluşturmaktadır. Çalışmanın son dönemi olarak araştırma yapılan 10/04/2024 tarihi kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinin <https://tez.yok.gov.tr> isimli internet adresinde bulunan arama motoruna “Kaizen” anahtar kelimesi girilerek arama yapılmıştır. Söz konusu terimin özel bir isim olması nedeniyle hem Türkçe hem de İngilizce yazılmış olan bütün tezlere ulaşım bu sayede mümkün olmuştur. Bulunan tezlerin içerikleri incelenerek Kaizen konusunu kapsayıp kapsamadıkları tespit edilmiştir.

5.Bulgular

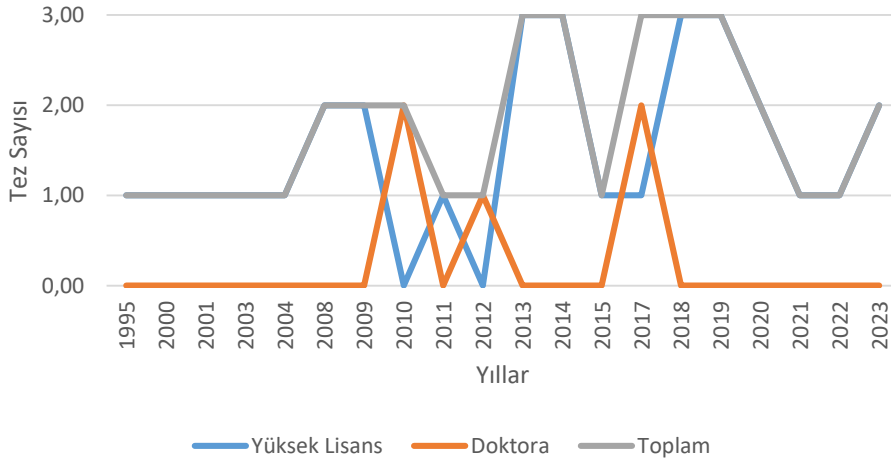
Kaizen maliyetleme ile ilgili Türkiye’de yazılmış lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışmada “Kaizen” anahtar kelimesi ile Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan aramaya göre toplamda 35 adet lisansüstü çalışmanın yapıldığı belirlenmiştir. Grafik 1’de bu tezlerin lisans üstü derecesine göre dağılımları gösterilmektedir. Grafik 1’den görüleceği üzere ilgili alanda yazılan tezlerin yaklaşık %86’sı yüksek lisans tezidir. Bu konu ile ilgili sadece 5 adet doktora tezi yazılmıştır. Doktorada yazılan 5 tez toplam bu konu ile ilgili yazılan tezlerin sadece %14’ünü oluşturmaktadır.

Grafik 1. Lisansüstü Derecesine Göre Yazılan Tezlerin Dağılımı

Grafik 2’de yıllar itibari ile yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile bunların toplam sayısı gösterilmektedir. Grafik 2’den görüleceği üzere 1992’te ilk tez yazıldıktan sonra 2000 yılına kadar geçen 5 yıllık sürede herhangi bir lisansüstü çalışma yapılmamıştır. Bu alanda ilk doktora tezi 2010 yılında yapılmış olup, son olarak da 2018 yılında yazılmıştır. 2017 ve 2018 yılları Kaizen maliyetleme ile ilgili doktora tezlerin altın yılı olmuştur. Toplamda yazılan 5 doktora tezinin 3’ü bu yıllarda yazılmıştır. Kaizen maliyetleme ile ilgili 2016 yılı hariç olmak üzere 2008 yılından itibaren her yıl en az bir lisansüstü tez yazılmıştır.

Grafik 2. Yıllar İtibari İle Yazılmış Tez Sayıları

Tablo 1’de Kaizen maliyetleme ile ilgili yazılan lisansüstü tezlerin hazırlandıkları enstitüye göre dağılımları yer almaktadır. Konunun muhasebe ve finans alanı ile ilgili olması nedeniyle sosyal bilimler enstitüsünde yazılan tezlerin oranı %77 olduğu görülmektedir. Doktora tezi türünde yazılan bütün tezlerinde aynı nedenden ötürü sosyal bilimler enstitüsünde yazılmış olduğu görülmektedir. İlginç olan husus fen bilimleri ve sağlık bilimlerinde de önemli miktarda lisansüstü tez yazılmıştır. Fen bilimleri yazılan toplam 35 tezin %20’lik kısmı olan 7, sağlık bilimleri de %1’i olan 1 tezin hazırlandığı enstitü durumundadır.

Tablo 1. Yazılan Tezlerin Enstitü Türüne Göre Dağılımı

Enstitü	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Toplam %
Fen Bilimleri	7	0	7	20
Sağlık Bilimleri	1	0	1	3
Sosyal Bilimler	22	5	27	77
Toplam	30	5	35	100

Tablo 1’de fen bilimleri ve sağlık bilimleri enstitüsünde yazılan tezlerin ayrıntıları Tablo 2’de gösterilmektedir. Tablo 2’de fen bilimlerinde yazılan tezlerin endüstri, gıda ve makine mühendisliği alanlarında yazıldığı görülmektedir. Sağlık bilimleri ile ilgili yazılan tezin ise sağlık kurumları yönetimi ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal bilimler enstitüsünde yazılan tezlerin büyük bir kısmı beklenildiği üzere işletme alanı ile ilgilidir. Yazılan 35 lisansüstü tezin %54’ü bu alandadır. Doktora tezlerinin tamamı da yine bu alandadır. Fakat sosyal bilimler enstitüsünde yazılan tezlerin önemli bir kısmı kamu yönetimi, turizm, ulaşım, sağlık gibi geniş bir alana yayıldığı söylenebilir.

Tablo 2. Yazılan Tezlerin Alanlara Göre Dağılımı

Alan	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Toplam %
Ağaç İşleri	2	0	2	6
Endüstri ve Endüstri Mühendisliği	3	0	3	9
Gıda Mühendisliği	1	0	1	3
İşletme	14	5	19	54
Kamu Yönetimi	2	0	2	6
Makine Mühendisliği	2	0	2	6
Sağlık Kurumları Yönetimi	3	0	3	9
Sivil Havacılık	1	0	1	3
Turizm	1	0	1	3
Ulaşım	1	0	1	3
Toplam	30	5	35	100

Kaizen maliyetleme alanında yazılan 35 tez Türkiye'deki 26 üniversitede hazırlanmıştır. Dokuz Eylül ve Marmara üniversiteleri sırası ile %11 ve %9'luk pay ile en fazla tez yazılan iki üniversitedir. Bu iki üniversitede hazırlanan 7 tez, toplam tezin %20'sini oluşturmaktadır. Fakat ilginç olan bu üniversitelerde Kaizen maliyetleme ile ilgili hiç doktora tezi hazırlanmamıştır. Atatürk üniversitesinde ise hiç yüksek lisans tezi hazırlanmamasına rağmen 2 adet doktora tezi hazırlanmış olması dikkat çeken bir diğer noktadır. Kaizen maliyetleme üzerine tez yazılmış olan 26 üniversitenin 21'inde bu konu birer kez çalışılmıştır. Yukarıda adı geçen üniversitelerin dışında Okan üniversitesinde bu konu iki kez çalışılmıştır.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Toplam %
Atatürk	0	2	2	6
Atılım	1	0	1	3
Başkent	1	0	1	3
Beykent	1	0	1	3
Çanakkale Onsekiz Mart	1	0	1	3
Çukurova	1	0	1	3
Dokuz Eylül	4	0	4	11
Düzce	1	0	1	3
Ege	0	1	1	3
Gazi	1	1	2	6
İstanbul	1	0	1	3
Karabük	1	0	1	3
Karamanoğlu Mehmet Bey	1	0	1	3
Marmara	3	0	3	9
Kocaeli	1	0	1	3
Muğla Sıtkı Koçman	1	0	1	3
Mustafa Kemal	1	0	1	3
Nuh Naci Yazgan	1	0	1	3
Okan	2	0	2	6
Ordu	1	0	1	3
Selçuk	1	1	2	6
Süleyman Demirel	1	0	1	3
Trakya	1	0	1	3
Tokat Gazi Osman Paşa	1	0	1	3
Uludağ	1	0	1	3
Yıldız	1	0	1	3
Toplam	30	5	35	100

Kaizen maliyetleme konusunda yazılan tezlerin üniversite türüne göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmektedir. Bu tablo incelendiğinde %83'lük gibi yüksek bir oranla söz konusu tezlerin devlet üniversitelerinde yazıldığı görülebilecektir. Vakıf

üniversitelerinde yazılan 6 tez beş vakıf üniversitesinde yazılmıştır. Bu vakıf üniversiteleri Atılım, Başkent, Beykent, Nuh Naci Yazgan ve Okan üniversiteleridir.

Tablo 4. Üniversitelerin Türlerine Göre Yazılan Tezlerin Dağılımı

Üniversite Türü	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Toplam %
Vakıf	6	0	6	0,17
Devlet	24	5	29	0,83
Toplam	30	5	35	100

Kaizen maliyetleme alanında yazılan tezlerin danışmanlarının unvanına göre dağılımı Tablo 5’te gösterilmektedir. Unvana göre dağılımda Dr. Öğr. Üyesi, Doç. Dr. ve Prof. Dr. Unvanlarının dağılımı birbirlerine oldukça yakındır. Prof. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi unvanları %37’lik oran ile birinci sırayı alırken, Doç. Dr. unvanı %26’lık oran ile son sırada yer almaktadır.

Tablo 5. Yazılan Tezlerin Danışman Unvanına Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Toplam %
Prof.Dr.	9	4	13	0,37
Doç.Dr.	8	1	9	0,26
Dr.Öğr.Üyesi	13	0	13	0,37
Toplam	30	5	35	100

6. Sonuç ve Değerlendirme

Ülkelerin gelişen teknoloji ve ulaşım imkanları sayesinde giderek daha yüksek bir şekilde ticari anlamda küreselleştiği günümüz dünyasında farklılaşan müşteri tercihlerini uygun bir maliyet ile karşılama gereksinimleri maliyet ile ilgili yaklaşımlara ilgiyi tekrardan arttırmaktadır. Özellikle uluslararası alanda köklü markaların Çin kaynaklı rekabet tehditleri ile karşı karşıya kalmaya başlaması maliyet yaklaşımlarının önemini dahada fazla vurgulamaktadır. Kaizen maliyetleme yaklaşımının geçmişte Japon otomotiv firmalarının, Avrupa ve ABD otomotiv firmaları karşısında elde ettiği başarıdaki katkısının önemi göz ardı edilemez. Dolayısıyla Kaizen maliyetleme yaklaşımına akademik alanda ilginin devamı beklenmektedir. Kaizen maliyetleme yaklaşımı sadece otomotiv alanında değil hayatın her alanına uygulanabilmesi açısından ilginin canlı olması gerçekçi bir beklenti oluşturmaktadır. Bu çalışma Türkiye yükseköğretiminde lisansüstü tezlerde bu alandaki ilgiyi ve araştırma alanlarını ortaya koyarak sonraki çalışmalara rehber oluşturmayı amaçlamaktadır.

Kaizen maliyetleme yaklaşımı ile ilgi ve çalışma alanı ile ilgili bilgileri ortaya koyarak sonraki çalışmalara rehberlik etme amacını gerçekleştirmek için YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiş ve "Kaizen" anahtar kelimesi ile gerçekleştirilen arama sonucunda 30 yüksek lisans, 5 doktora olmak üzere 35 lisans üstü tez tespit edilmiştir. Bu tezler 21'i devlet 5 vakıf olmak üzere, 26 farklı üniversitede hazırlanmıştır. Türkiye'de 129 devlet, 75 vakıf üniversitesi olduğu düşünüldüğünde üniversite açısından yaygınlığın oldukça sınırlı olduğu ifade edilebilir. Özellikle vakıf üniversitelerinde ki sınırlılık oldukça yüksektir. Bunun nedeni Kaizen maliyetleme konusunun yüksek uzmanlık alanı gerektirmesinden kaynaklanabilir. En çok tez yazılan üniversitelerin Marmara ve Dokuz Eylül üniversitelerinin olması da aslında bir rastlantı değildir. Akın ve Onat (2016) çalışmasında muhasebe alanında en fazla lisansüstü çalışmanın Marmara üniversitesinde yazıldığını belirlemişlerdir. Bu alanda yazılan tezlerin büyük kısmı devlet üniversitelerinde yazılmıştır.

Her akademik unvanda danışman bu konudaki çalışmalara ilgi göstermiştir. İlk lisansüstü tezin yayınlandığı 1995 yılından günümüze kadar arada yayın olmayan dönemler bulunmasına rağmen, konuya ilginin devam ettiği ifade edilebilir. Fakat bu ilgi daha çok yüksek lisans seviyesinde devam ederken doktora konusunda ilgi oldukça sınırlıdır. Doktora alanında ilgili konuda yazılacak tezlerin nitelikli akademisyenlerin yetişmesine katkı sağlayacağı düşünüldüğünde bu alandaki çalışmalara katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Kaizen maliyetleme yaklaşımının hayatın her alanı kapsadığı düşünüldüğünde Türkiye'de Kaizen maliyetleme ile ilgili yazılan tezlerin alan bakımından dar bir çerçeveye sıkıştığı ifade edilebilir. Konun doğası gereği İşletme alanında yazılan tezler büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Fakat özellikle yurtdışı çalışmalara düşünüldüğünde sağlık alanında yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Türkiye'de Kaizen maliyetleme ileri de alan bakımında oldukça yüksek bir genişleme alanı olduğu görülebilmektedir. Türkiye'de her ne kadar son dönemde enstitülerin, lisansüstü eğitim şeklinde örgütlenmesi yaygınlaşsa da sosyal bilimler dışındaki alanlarda ikinci danışman uygulaması gerçekleştirilerek farklı disiplinlerdeki öğrencilerin Kaizen maliyetleme konusunda çalışması sağlanabilir.

Kaynaklar

Ağ, A. (2022). Stratejik Maliyet Yönetimi Açısından Hedef Maliyetleme İle Kaizen Maliyetleme Yöntemlerinin Karşılaştırması. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (SMART JOURNAL)*, 4(14), 1191-1200.

Ağın, K. (2020a). Toplam kalite yönetimi bağlamında kaizen felsefesinin örgütlerin maliyet, verimlilik ve kalite düzeylerine etkileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(3), 1191-1207.

Ağın, K. (2020b). Yönetimlerde Kaizen Felsefesi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 67-75.

Akın, O., & Onat, O. K. (2016). Modern maliyet yönetimi teknikleri ve 2000- 2014 döneminde bu teknikleri ele alan lisansüstü tezlere dair bir değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(5), 6-15.

Akmeşe, H., Ekici, Y., & Büyükşalvarcı, A. (2020). Turizm işletmelerinde maliyet yaklaşımları. In H. Çetiner (Ed.), *Turizm araştırmaları* (ss. 5-46). İksad.

Aktar, A. (2022). Geleneksel maliyet yönetiminden çağdaş maliyet yönetim tekniklerine geçiş süreci. In A. Aktar & G. Kırpık (Eds.), *Çağdaş maliyet yönetim teknikleri ve uygulamaları* (ss. 1-15). Efe Akademi.

Aleu, G., Flores, F., Perez, J., Gonzalez, R., & Garza-Reyes, J. A. (2020). Assessing systematic literature review bias: Kaizen events in hospitals case study. Proceedings of the 10th International Conference on Industrial Engineering and Operations Management (IEOM),

Álvarez-García, J., Durán-Sánchez, A., & del Río-Rama, M. d. I. C. (2018). Systematic bibliometric analysis on Kaizen in scientific journals. *The TQM Journal*, 30(4), 356-370.

Bozdemir, E., & Orhan, M. S. (2011). Üretim maliyetlerinin düşürülmesinde kaizen maliyetleme yönteminin rolü ve uygulanabilirliğine yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 463-480.

Demirbulat, Ö. G., & Dinç, N. T. (2017). Sürdürülebilir turizm konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 20-30.

Doğan, Ö., & Altınkaynak, F. (2019). Muhasebe ve finans alanında yazılmış lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 7(1), 131-150.

Ersoy, A., Dönmez, T., & Karausta, A. (2012). Social Sciences Citation Index'e kayıtlı dergilerde çağdaş yönetim muhasebesi yöntemlerine ilişkin literatür taraması ve analizleri (1970-2008). *Journal of Yaşar University*, 7(25), 4357-4377.

Ertaş, F. C. (2010). İşletmelerde maliyet düşürme yaklaşımı: Kaizen (sürekli iyileşmeye yönelik maliyetleme yöntemi). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(1), 87-99.

Gündüz, M. (2018). Türkiye’de 2014-2016 yılları arasında akademik dergilerde muhasebe alanında yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 236-257.

Hacıhasanoğlu, T. (2014). Üretim Maliyetlerinin Düşürülmesinde Kaizen Maliyetleme Yöntemi ve Mobilya Sektöründe Bir Uygulama. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 47-63.

Karcıoğlu, R., & Öztürk, M. (2015). BİST’e kayıtlı sanayi işletmelerinde hedef maliyetleme ve kaizen maliyetlemenin uygulanma düzeyinin belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 307-328.

Kemeç, A., & Yalçın, Ö. (2022). Kentsel Dönüşüm: Web of Science Üzerinden Kavrama Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1251-1261.

Kızılyalçın, A. D. (2020). TR dizinde taranan üniversite ve muhasebe finansman dergileri ile lisansüstü tezlerde çağdaş maliyetleme yöntemleri (2010/2019). *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 156-175.

Koçyiğit, S. Ç., & Altsoy, S. (2021). Sağlık hizmetlerinde yönetim muhasebesi alanında bibliyometrik bir analiz. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 1384-1396.

Köşker, H. (2020). Coğrafi işaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4), 775-787.

Lordelo, S. A. V., Nogueira, S. M. S., de Farias Filho, J. R., Costa, H. G., Barbosa, C. L., & Calado, R. D. (2021). Kaizen and healthcare: A bibliometric analysis. *Advances in Production Management Systems. Artificial Intelligence for Sustainable and Resilient Production Systems: IFIP WG 5.7 International Conference, APMS 2021, Nantes, France, September 5–9, 2021, Proceedings, Part II*,

Okutmuş, E., & Ergül, A. (2015). Konaklama işletmelerinde hedef maliyetleme, değer analizi ve Kaizen maliyetleme yöntemlerinin birlikte uygulanabilirliğine ilişkin bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(65), 97-116.

Paksoy, Ö. B., Atabey, N. A., & Yilmaz, B. (2020). Maliyetlerin Düşürülmesinde Kaizen Maliyetlemenin Rolü: Bir Tekstil İşletmesinde Vaka Çalışması. *Third Sector Social Economic Review*, 55(3), 1645-1662.

Savcı, M. (2019). Değer Yaratmayan Faaliyetlerin Azaltılmasında Kaizen Maliyetleme Sisteminin Etkisi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 308-325.

Sonsel, Ö. B. (2018). Türkiye’de viyola alanında yazılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(47), 340-359.

Şahin, D. (2022). Stratejik maliyet yönetimi ile ilgili ulusal alanda yayınlanmış lisansüstü tez çalışmaları üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2061-2078.

Şahin, O. N. (2022). Kaizen maliyetleme ve dünyadan örnekler. In Ş. Karabulut (Ed.), *Teorik anlamda iktisadi ve finansal olaylara akademik yaklaşımlar* (ss. 273-292). Ekin Yayınevi.

Şentürk, F., & Fındık, H. (2015). Türkiye'deki akademik araştırma dergilerinde 2005-2014 döneminde muhasebe alanında yazılmış makalelerin literatür taraması ve içerik analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17(2), 413-436.

Tayfun, A., Ülker, M., Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç., & Durmaz, M. (2018). Turizm alanında yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(2), 523-547.

Terzi, A. (2017). Hedef maliyetleme, değer mühendisliği ve Kaizen maliyetleme üçlüsünün çay işletmelerinde birlikte uygulanabilirliği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 221-248.

Terzi, A. (2022). Sağlık kurumlarında yapılan maliyet çalışmaları ile ilgili lisansüstü tezlerin analizi (2003-2021). *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 135-158.

Toklu, M. C., Bozkurt, İ., & Sekmen, B. (2020). Bulanık AHP ve bulanık WASPAS yaklaşımı ile kaizen öneri sistemi değerlendirme modeli. *Academic Platform-Journal of Engineering and Science*, 8(1), 128-138.

Tunç, K. (2002). Ürün maliyetlerine göre karar alma araçları: ürün yaşam seyri maliyetlemesi, hedef maliyetleme ve kaizen maliyetleme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 77-104.

Türk, Z. (1999). Geleceğin maliyetlerinin kontrolünde yeni bir yaklaşım: Hedef ve Kaizen maliyetleme. *Dokuz eylül üniversitesi iktisadi idari bilimler fakültesi dergisi*, 14(1), 199-214.

Ünal, A. K., & Koçyiğit, S. Ç. (2023). Sağlık yönetimi alanında stratejik maliyet yönetimi üzerine yapılan araştırmaların bibliyometrik analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 700-713.

Yeşil, T., & Akyüz, F. (2018). Muhasebe alanındaki ulusal doktora tezlerinin bibliyometrik analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20, 440-472.

Yılmaz, K. (2021). Sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde sistematik derleme, meta değerlendirme ve bibliyometrik analizler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1457-1490.